

Větné členy a věty vedlejší

Přísudek

zapamatujeme si

1. Je vyjádřením predikovaného příznaku.
2. Syntakticky **se podřizuje jménu** v podmětu (formální vztah podřízenosti, subordinace). Kromě toho je s podmětem ve vztahu predikace (významový vztah).
3. Syntaktická podřízenost vůči podmětu je vyjádřena **shodou**. U slovesa je to vždy shoda v čísle, u některých tvarů i ve jmenném rodě, u jmen minimálně shoda v pádě.
4. Přísudek **je vyjádřen většinou slovesem v určitém tvaru**, tím je také dáno vyjádření predikačních kategorií času a způsobu. Může však být vyjádřen i **jiným slovem** (adjektivum, substantivum aj.), pak je ovšem buď nutno predikační kategorie vyjádřit pomocí významově prázdného slovesa, tzv. **spony** (sloveso *být*), nebo tyto kategorie musí být z kontextu zřejmé (*Náš návrh: vzájemná dohoda. A kluci hrr do vody.*). Součástí **složeného přísudku** se stávají **slovesa způsobová** (modální) *chtít, mít (povinnost), moci, muset, smět* a **slovesa fázová** *začít a přestat*, příznak fázovosti má i sponové sloveso *stát se*. **Jmenná část přísudku** může být vyjádřena také **vedlejší větou**.

Učitel chválí žáka. (jednoduchý přísudek slovesný)

Žák je chválen učitelem. Žák by býval byl chválen učitelem. (jednoduchý přísudek slovesný – slovesný tvar je sice složený, ale přísudek neobsahuje další slovesa)

Učitel nechtěl přestat chválit žáka. (složený přísudek slovesný – přísudek obsahuje další slovesa – modální a fázové)

Žák by chtěl konečně začít být úspěšnější. (složený přísudek jmenný se sponou – přísudek obsahuje ve sponové části další slovesa – modální a fázové)

Žák by chtěl být takový, jak si to přeje jeho učitel. (jmenná část přísudku vyjádřená vedlejší větou, ve větě hlavní nastala složená sponová část)

Předmět

zapamatujeme si

1. **Pojmenovává substanci** (osobu atd.), **kteřá je slovesným dějem zasažena, ke které slovesný děj směřuje nebo je jeho výsledkem**.
2. Syntakticky **závisí na slovese** nebo dějovém přídavném jménu a zároveň **je, až na výjimky, jeho nutným významovým doplněním**.
3. Syntaktická podřízenost se projevuje **pádovou řízeností**. Předmět musí být v pádě vyžadovaném valencí řídicího slova.
4. **Je vyjádřen nejčastěji podstatným jménem ve 4. pádě** (nebo jiným slovním druhem, který může podstatné jméno zastoupit). Může však být vyjádřen také podstatným jménem (resp. zastupujícím slovem) **ve 2., 3., 6. nebo 7. pádě, infinitivem slovesa** nebo **vedlejší větou**.

Cizinci rádi navštěvují Prahu. (podstatné jméno ve 4. pádě)

On ji neviděl... (zájmeno ve 4. pádě, předmět závislý na slovese, které je přísudkem: neviděl)

Oni nechtějí kupovat. (zájmeno ve 4. pádě, předmět závislý na slovese, které není přísudkem: kupovat)

Oni chtějí být závislá na cizí pomoci. (předmět ve 4. pádě závislý na přídavném jménu: závislá)

Oni se bojí nakažlivých nemocí. (podstatné jméno v 2. pádě)

Oni chtějí pomůžeme oběma. (číslovka ve 3. pádě)

Oni ti také něco povím. (zájmeno v 6. pádě)

Oni se mladými si rozumím. (přídavné jméno v 7. pádě)

Oni se raději zamýšleli odjet o víkendu do Prahy. (předmět v infinitivu)

Oni se raději uvažovali, že odjedou o víkendu do Prahy. (předmět vyjádřený vedlejší větou)

